

1. **ŁUK** (316) *sb m*

sg *N* łuk (32). ◇ *G* łuku (59), łuka (3); -a *BibRadz, Phil*; -u : -a *BudBib* (1:1). ◇ *D* łukowi (3). ◇ *A* łuk (77). ◇ *I* łukiem (26); -em (8), -(e)m (18). ◇ *L* łuku (5). ◇ *pl N* łuki (14). ◇ *G* łuków (47), Łuk (2) *ActReg, KmitaSpit*; -ów (3), -(o)w (44). ◇ *D* łuk(o)m (1). ◇ *A* łuki (21). ◇ *I* łuki (21) *ZapWarsz* (2), *LubPs, RejWiz, RejFig, BielKron* (9), *OrzQuin, BielSpr* (2), *ModrzBaz* (2), *KmitaSpit, SzarzRyt*, łukami (3) *StryjKron, SarnStat* (2). ◇ *L* łukach (2); -ach (1), -(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Broń wyrzucająca strzały, sporządzona ze sprężystego drewna lub rogu, a nawet stali, z cięciwą, którą stanowiły zwykle skręcone jelita zwierzęce; arcus Mącz, Calag, Cn (300)* : Turci z Tatarow poźli [...] bowiem ieden śtroj w iezdzeniu, w krotkim siedzeniu, w łukach y śtrzelaniu maią. *MiechGlab* 65, **7, 58; Krzykną oni háy háy háy/ łuki tu trzáłkáiąc/ Czech przez śtaw co naprościcy/ brodu nie pátrzáiąc. *RejFig Cc6v; BibRadz Iob* 20/24; Mordwá [...] chłopi czuyni/ waleczni/ śthrzelcy dobrzy/ łuki długie máią *BielKron* 430v, 56v, 87, 112v, 114, 153v (14); Adducere arcum, Włózić cięciwę ná łuk. *Mącz* 96h, 15a, 227h; *OrzQuin R2v; RejAp* 56v [3 r.], 58, Ffv; by ktho iáko żyw łuku w ręku niemiał/ muśi iemu kwoli śtrzeláć. *GórnDworz K; HistRzym* 55v; *BielSpr* 4, 51v, 68; *BudNT Apoc* 6/2; *PapPan Hh2v; KochPs* 25; *StryjKron* 230, 390, 527; *KochFr* 67; *BielSjem* 29; *Calep* 90b; *KochFrag* 45; Y widziałem; á oto koń biały/ á ten co ná nim śiedział/ miał łuk [*arcum*] *WujNT Apoc* 6/2; *KmitaSpit B2; CzahTr Fv*.

*W połączeniach typu szeregowego z nazwami różnych rodzajów broni oraz innych akcesoriów wojennych (58): ZapWar 1503 nr 1926, nr 1927; RejWiz 166; GroicPorz mm3; Pośpráwiał też Ozyaź/ wlfyśtkiemu woýłku tharcze/ y włócznie/ y przyłbice/ y páncerze/ y łuki/ y proce ná ćíłkanie kámienia [*Praeparavit quoque eis [...] arcusque et fundas ad iaciendos lapides*] *Leop 2.Par* 26/14, *Ios* 24/12, *Ps* 75/4; *BibRadz 1.Reg* 18/4; *BielKron* 18, 56v, 92v, 297, 313, 318 (16); *Mącz* 65c; Tu śá dziwne miśterśtwá/ y vćieźne śtuki: Ná owe co nam groźá Száblá álbo Łuki *BielSpr* c2, 28v, 43, 66, 66v, 67; *KochMon* 19, 21; *BudBib Ier* 6/23, *Iudith* 9/7; Iakoź mu w tym day mieyćce maź wízytko v niego/ Łuk dobry ízáblę ośtrą y koniá dobrego. *PapPan Z, Y3v; ModrzBaz* 113, 128; *Armbruft. Kuśá/ Luk. Balista. Calag* 32b; *StryjKron* 155, 175, 255, 265, 411, 642; *CzechEp* 110; Ia chcę śpiéwáć krwáwé boie/ Łuki/ śtrzały/ miecze/ zbroie *KochFr* 4, 6; *BielSjem* 34; Nie pomogłyćby łuki/ śtrzały/ y śáydaki/ Káraceny/ y zbroie/ źeláźné fyźzaki/ Bechtery/ y páncérze/ y łńiáće przyłbice; Wywroći miłość wnetźe káždégo ná nice. *PudłFr* 69; *KochProp* 12; *SarnStat* 16 [4 r.]; *KmitaSpit A2v, C6*.*

W porównaniach (10): Brwi wzgorę zkleczóne na wzraz łuku, człowieka pyźnego vkazuią. ímiałego, groznego *GlabGad N4v*; á ítali fie vporiíi wmyślach śwych [...] iáko łuk złámány [*conversi sunt in areum pravum Vulg Ps* 77/57] ktory wśpák niefie od íebie śtrzelbę íwoię. *RejPs* 117; *LubPs Sv*; godźił mu Tátáryzn íztych vczynić w brzuch/ baczył to Skanderbeg dobrze/ przeto fie śchylił iáko łuk śtrzegáó żywotá *BielKron* 242; Mowá twoiá górna/ á bárzo śkora: z rzeczy w rzecz / iáko śtrzałá z łuku do cylá bieźác/ niewiém iáko mi z oczu zniknęłá *OrzQuin S4v; RejAp* 56v, 58; Obróćili íye ná zad/ iáko łuk zdrádlivy/ Zá nagłym wyciągnionéy ípádániem cięciwy. *KochPs* 118; *Arquatus* – Sgiety by łuk, wobłak nachilony. *Calep* 97b; Ty wieź fam iák był przed tym [*brzuch*]/ iák bęben nádęty / Ták iż bik miał weń kołáćác/ iáko łuk nápięty. *PaxLiz C4*.

W charakterystycznych połączeniach: łuk długi, dobry, drzewiany, duży, groźny, namocniejszy, natęższy, niepożyteczny, nieprzełamiony, słabszy, stalony [= zaprawiony stalą], straszny, wielki, zdradliwy, żelazny; łuk przebije; (o)bronić (się) łukiem (2).

Przysłowie: gdy go z iedney łrony co poprze: wnet fię ná drugą obroci: iákoby y z łuku y z łamoftrzału (iáko mowią) łtrzeláiąc *CzechEp* 110.

Zwroty: »z łukow bić« (1): Grekowie z łukow i z proc przedsię bili. *KochMon* 21.

»z łukiem chodzić« = łuku używać (3): z łukiem ią [*Dyjanę*] wypifuią chodzić *BielKron* 23; *KochFrag* 45; *SarnStat* 16.

»(po-, wy)ciągnąć (a. wyciągać) łuk; łuku ciągnięcie; łuk wyciągniony« = *tendere arcum* *Vulg*, *PolAnt*, *Calag*, *Cn*; *arcum in aliquem intendere* *Mącz* [szyk zmienny] (19;1;1): *GliczKsiąż* B5v; Przymowienie przeciwko Babilonu w obec wżytkie męże ktorzy ciągną łuk/ położenie fię przeciwko niemu wkoło/ áby żaden nie wśfedł *Leop Ier* 50/29, 1.*Par* 12/2, *Ier* 50/14; *BibRadz* 2.*Par* 18/33, *Is* 5/28, *Ier* 50/14; *BielKron* 87, 319v; *KochSat* Cv; *Mącz* 445a; *GórnDworz* K; *HistRzym* 55v [3 r.]; Y łtrzelec łuku łwego nie pociągnie/ áż łobie pirwey cel wpatrzy do ktorego łtrzelic ma. *RejZwierc* 22v; *BudBib Ier* 46/9; *ModrzBaz* 111; *Calag* 455b; *KochSz* A2; *BielSjem* 21.

»łukow dzierżeć się« = łuków używać (1): on lud Wuherłzki pólpolicie łukow fię dzierzy. *MiechGlab* 58.

»kłaść strzałę na łuk« (1): Widzę niektorego Czárnokłięźnika [...] bierze łuk á kładzie nań oftrą łtrzałę á chce w on obras łtrzelác. *HistRzym* 55.

»łuk napiąć (a. znapinać); łuk napięty« = *arcum tendere* *Mącz*; *arcus intentus* *Mącz* [szyk zmienny] (2; 2): [synowie *Efraim*] ácz łrodze łuki łwe byli znapináli/ A coż kyedy łromotnye łami tył podáli [*intendentes et mittentes arcum conversi sunt in die belli* *Vulg Ps* 77/9]. *LubPs* R6; *Arcum tendere*, *Luk* nápiąć. *Mącz* 444a, 445b; *PaxLiz* C4.

»nosić (a. nieść) łuk« (3): niech fię też rułżą rycerze/ Kułż y Fut/ ktorzy nołżą tarcz/ y Ludimowie ktorzy nołżą á ciągną łuk [*arripientes et iacientes sagittas*]. *BudBib Ier* 46/9, 2.*Par* 12/2; *KochProp* 12.

»puścić strzelbę (a. grad żelazny) z łuku; strzała z łuku wypuszczona« = *librare telum* *Mącz* [szyk zmienny] (5:1): Maurowie łtrzelbę puścili tak rułżniczną iáko z łukow *BielKron* 448, 129v, 451; *Mącz* 68a, 192c; A potym zápalczywą chęcią Tátárowie grad żelazny z łukow ná Litwę gęfto puścili *StryjKron* 417.

»spuścić, spuszczone łuk z cięciwy« = *remittere arcum*, *arcus retentus* *Mącz* (1:1): *Remittere arcum*, *Spuścić łuk z cięciwy*. *Mącz* 227a, 445d.

»strzelać (a. (po-, prze-, za)strzelić) (się) z łuku (a. łuki); strzelba z łuku« = *emittere arcu sagittas* *Mącz*; *dirigere arcum* *Calag* [szyk zmienny] (43:4): ięzyk takowy fáłeczny/ áno fię mnie zda łkodliwłfy niżli by kto ku mnie łtrzelał znátęłłego łuku *RejPs* 189; *GroicPorz* mm3; [*Borzywój*] łanią póltrzelil z łuku *BielKron* 322v, 8v, 57v, 59, 66, [84²] (24); *Mącz* 226b; *GórnDworz* Ev, K; *HistRzym* 101v; *RejZwierc* 26v; gdy [*Antonijus*] obaczył gęftą łtrzelbę z łukow [...] kazał łwoim łtánąc ciáfno/ á záłklepic tarczami wierzch woyłká wżyłłktiego *BielSpr* 42v, 4, 16v, 24, 52, 68 [3 4.]; *BudBib* 1.*Reg* 31/3, 1.*Par* 12/2; *ModrzBaz* 110; *Calag* 583a; *SkarŻyw* 422; *StryjKron* 175; *CzechEp* 110; *SarnStat* 16.

»z łuku (strzałami) szyć« (2): Káždy z Tewkrow niech znáki poda męstwá fwego. Kto prędkí do zawodu/ kto olzczepem bije/ Abo z łuku tęgiego kto ftrzałami fzyie [*lenibus ... sagittis seu crudo fident pugnam committere caestu*]. *ModrzBaz* 118; *StryjKron* 642.

»z łuku ugodzić« (1): Bo gdy fie potykáli/ on ná zádku chodził/ Owa przedfię ktożkolwiek z łuku weń vgodził. *HistHel* D2v.

»łukiem władać« (2): Ták rość [!]/piękny Michniku/ iákobyś pośpieżył Wiekiem/ á oczy iefcze dżiádowłkié náciefzył/ Siedzác ná dzielnym koniu/ y łukiem władáiąc/ Albo kopią gładką w pierscień vgadzáiąc *KochFr* 122; *KochPs* 115.

»łukiem wojować« (1): tákże fpráwą idą [*Tatarowie*] iáko y przodkowie ich/ łukiem á fzáblą woiiąc *BielSpr* 67.

»zabić (a. ubić), zabit z łuku« (3:1): W ten czás zábít z łuku Woiewodá sędmierfki z do mu Hábdank. *BielKron* 374v, 324v, 401v; [*Rzymianie tak miernie ciskali z proc*] iż máć nie dáła dzieięćciu iefć áż pierwey fwoy cel vbił tákież ftrzáłá z łuku *BielSpr* 4v.

Wyrażenia: »cięciwa u (a. do) łuku« (4): Corda, Cięcywa v łuku álbo v kufze *Mącz* 65c; gdy im w bitwie do łukow cięciw nie doftawáło/ dzyewki y niewiáfty wárgocze fwoie vrzynáły á cięciwy kręciły *BielKron* 129v, 24v, 152.

»gotowy łuk« (1): Lew/ od mnogiey zgráiey będąc ofkoczony/ Y od tyśiác łowcow z gotowemi łuki/ Blizłze zágubiwfzy/ drugie ftrálfzy huki. *SzarzRyt* C2.

»krzywy łuk« (1): Ruffacy grad żelazny tym fmieley puřczáią/ A ftrzáły z krzywych Lukow fwifzczące latáią *StryjKron* 230.

»łuk prosty« (1): Rycerřtwo wfzyřtko zá zbroie y pánczerze [...] fkory/ Niedźwiedzie/ y Wilcze/ [...] nořili. Broń záś łuk prořty *StryjKron* 265.

»strzáłá z łuku« (12): *RejPs* 195; Tego to potym [*Bretystáwa*] Loktek Werřzowfki zábít ftrzáłá z łuku *BielKron* 324v, 57v, 66, 129v; *OrzQuin* S4v; *RejAp* 56v, 58; *BielSpr* 4v; *BudBib* 1.Par 12/2; *StryjKron* 230. Cf »z łuku strzáłami szyć«.

»na strzeleniu, strzelbiszczu z łuku (a. z łuka), na przestrzáł łuku, jako z łuku strzelić (a. strzelenie)« = *na odległóř lotu strzáły* (6:1:1:2): porzuciłá dzieięć pod iednym drzewem/ [...] y odefzłá: řiadfzy náprzećiwko opodal ná ieden przeftrzáł łuku [*seditque e regione procul quantum potest arcus iacere*]. *Leop Gen* 21/16 [*przekład tego samego tekřtu BibRadz, BielKron* 12v]; *BibRadz Gen* 21/16; niektorzy rohátynámi ćífkáli ták dáleko iáko z łuku ftrzelił. *BielKron* 451, 12v, 265, 451; *Mącz* 13c; á thák ná ftrzeleniu z łuku od Cefárzá pořpolity Lud idźie. *BielSpr* 53v; *StryjKron* 390; *Phil* D4.

»strzelec z łuku (a. łuka), w łuku« = *iaciens arcu PolAnt; sagittarius Calep* [*szyk* 7:1] (7:1): Ian Zerechem [*przybył*] z dwiemá tyfiacomá/ pieřzych z łuku ftrzelcow niepořpolitych *BielKron* 307, 434v; *BielSpr* 42v, 51v; Potym zwaliłá fię bitwá ná Saulá/ y (*marg*) Wł/ náležli go ftrzelcy męřowie w łuku. (–) przyřzli nań ftrzelcy (ktorzy ftrzelaią) złukow *BudBib* 1.Reg 31/3, *Ps* 77/9; *Calep* 938a; *KmitaSpit* C5v.

»żyłowanie [= *napręźanie*] łuku« (1): Sicut in Sagitta, Srzodek/ Rořczepek álbo řpárá ftrzáły/ która ná cięcywę bywa wfádzona/ gdy chcą z łuku puřćić/ Teź żyłowánie łuku. *Mącz* 68a.

Szereg: »łuk, (i, a, albo) strzały; łuk z strzałami« (8;3): *ZapWar 1517 nr 2233, 1539 nr 2595*; máluią go [*Kupida*] z łukiem á s łtrzałami z zawiązanemi oczymá/ známionuiąc łlepą miłość. *BielKron 24, 87, 294v, 443, 447, 452v*; trudno ielth łtrzelcowi/ dzierząc łuk w lewey ręce/ w prawey łtrzałę/ zálftáwiác łie łzczytem iákim *BielSpr 5v*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

W kalamburze (nawiązanie do n-loc) (1): Roku zásię drugięgo Iánufz twárz obrócił/ A Mars włyftkie furie ná Mołkwę wywrocił Iuż/ bo z Lukow niełtrzela/ łáydak mu y łtrzały Ogniem Krolá Polłkięgo włyftkie wygorzáły. *KochJez B*.

W przen (52): Ty co ná nas powłtáyą ya ye zwycyęzę łam/ Gdyż ya y w łuku łwoim nádzieye nic nie mam *LubPs Mv*; Iuż grzelznicy łukow łwych łrodze zdobywáli/ Práwie włyftcy łtrzały łwe iuż nágotowáli/ Aby łudzi łerc práwých s pociemku łtrzeláli. *LubPs C3v*; Kthoryż on ielth co od włchodu łłóncá wzbudził łpráwiedliwołć/ wezwáł iey áby przyłzła zá niem [*Cyrusem*]/ podáł mu narody/ á podbił podeń Krole/ poddáł ie pod miecz iego iáko proch/ á łukowi iego iáko łłomę pierzcháiącá? *BibRadz Is 41/2*; Łuk ielł ten łwiát/ ktore⁶⁰ rogi łą pychá żywotá y zádołć oczu Then łuk trzyma łakomy człowiek. *HistRzym 56v; KochPs 16, 53*; Łuk/ y łáydak twóy/ Phaebe/ niech będzie/ lecz łtrzały Włercách nieprzijiacielłkich w dzień boiu zolłtáły. *KochFr 12*; Nie zázwdy Apollo łtrzela/ Ale łuk z łutnią podziela *KochPieł 47*.

łuk czego (3): on [zły] iuż mnima o niewinnem: [...] y ciágnie náń łuk złółci łwoiey y mieczá wpornego łwego dobywa. *RejPs 55; Leop Ier 9/3*; [wyrodkowie] Wyciágnęli ięzyk łwoy iáko łuk kłámłtwá á nieprawdy [*extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis Vulg Ier 9/3*]. *SkarKazSej 706a*.

W porównaniach (2): Y náciágnęli [*czudołožnicy*] ięzyk łwoj/ rownie iáko łuk omyłności y nieprawdy [*przekład tego samego tekstu SkarKazSej Leop Ier 9/3; SkarKazSej 706a*].

Zwroty: »(na-, wy)ciágnąc łuk; łuk bywa wyciágan« = *arcum tendere Vulg, Modrz; intendere arcum Vulg* [*szyk zmienny*] (11;1): Grzelznicy kacerze złółciwi (naciágnęli łuk) łálzzywe písmo łwoie aby zwodzili łudzie prółte. *WróbZółł D5v, 10/3; RejPs 16, 55*; Ziemiá drzázá/ y grunty iey/ [...] bo mocna práwicá iego [*Pana*]/ ktora łuk ciágnie/ łtrzały iego olłtre kthore od niego bywáią wylłtrzelone *Leop 4.Esdr 16/13, Ier 9/3; HistRzym 20, 57; ModrzBaz 127v; KochMRot C; GrabowSet G2; SkarKaz 706a*.

»łuk náłóżyć« = *retendere arcum PolAnt* [*szyk zmienny*] (2): *BudBib Ps 36/14*; [*niespráwiedliwi*] Miecze wylłęli/ łuki náłóżyli/ Aby vbogie/ y dobre niłzczyli *KochPs 53*.

»napiác, napięty łuk« [*szyk zmienny*] (3;2): *LubPs B6, Kv*; iuż Pan/ [...] práwie z nápięthym łukiem [*arcus eius extenti Vulg Is 5/28*]/ iáko o nim Prorok powiáda/ łtoi iuż v progú náłzego *RejZwierc 182*; [*duch zły*] nápiął łuk łwoy/ przyłóżył do niego łtrzały łwoie/ áby mię z łtrzáłkiem o ránę przypráwił. *LatHar 587; PowodPr 7*.

»połtrzelác się łuki« (1): [*złółnicy*] Sámi łie połtrzeláyą tymi łuki łwemi/ Bo łie Pan chce opyekác łwoimi wiernemi *LubPs Kv*.

»łukiem czyłcie przepiorowác« = *dobrze włádác łukiem (1)*: Iużci niewiem Státutem iáko nim kieruie/ Ale łukiem á łzábłá czyłcie przepioruie. *PaprPan Y4v*.

»złamać (a. połamać) łuk; łuk będzie przełomion« [szyk zmienny] (2;1): Ano łam [zły] nieobaczy gdy łuk iego będzie przełomion/ á miecz obrociwłły fie przeniknie łerce łáwego. *RejPs* 55; *BibRadz Ps* 75/4; Vłpokołł woyny aż do kráíow ziemie/ łuk złamał [arcum conteret]/ połamał kopiję/ wozy popalił ogniem. *BudBib Ps* 45/9 [10].

Wyrażenia: »łuk djabelski« (1): A ták gdyż łuk Dyabelłki bywa wyciągan przeciw duży tvey przez niektorą pokułę/ ponurz wżytko ćiało tve w wodzie/ to iełt/ cośkolwiek vczynił myłłá/ kochánim/ przyzwálánim/ omyj łpowiedziá *HistRzym* 57.

»łuk Kupida« (1): Tylko cie o tho prozłę/ prze oycá twoiego/ Prze łuk/ prze łtrzały/ brátá Kupidá miłłego. *PudłDydo* B4v.

»łuk niepochybny« (1): A wálzế prętkie łtrzały/ álbo łuk co czyni Niepochybny/ o Phoebe/ y mściwa bogini *KochTr* 15.

»łuk nieuchroniony« (1): Bo ná wet tył podádżá łromotnie/ á w oczy Twóy łuk nieuchroniony przedsię im zálkoczy. *KochPs* 29.

»łuk surowy« (1): Ani łuki nam łurowé/ Mogá łzkodzić gdy gotowé/ Oko Pánłkie tuż czuiemy *ZawJeft* 15.

»łuk waleczny« (1): Ná kray łwiátá ołtáteczny/ Skrufzył tęgi łuk waleczny [arcum conteret *Vulg Ps* 45/10]/ Potłukł zbroie nie požité/ Spalił tarcze nieprzebité. *KochPs* 69.

»łuk wojenny« (2): Sniego [z domu Judy] węgíel/ łniego kołek/ łniego łuk woienny [arcus proelii]/ łniego wynidzie włłelki Poborcá zaráz. *Leop Zach* 10/4; *BudBib Zach* 10/4.

Szereg: »(ani) łuk, (ni, i, albo) strzały; z strzałą łuk« [szyk 5:2] (6;1): Sam Pan potárl łuk y łtrzały á połamał zbroyę/ Chcąc nam ták náwłłem okazác dziwná możność łwoyę. *LubPs* M4; *HistRzym* 56v; *KochTr* 15; *GrabowSet* G2; *OstrEpit* A3v; Apollo łwoy pálec ćwiczony Báwi: Kiedy beż łuku y łtrzał vbłágány W pośrzedku nas táńcuie Słóńcem przyodżiany. *WitosłLut* A2v; *PudłFr* B4v.

a) *W opisie gwiazdozbioru (6)* : IEłt potym druga łtrzałá: lecz k róm [!] łuku leży/ A przy niey łábęc bliżey Aquiloná bieży. *KochPhaen* 12; Tego Centaurá przodek ná łuk oczekawa: Z łukiem páłmo wężowe/ y ćiało náłtawa łálnego Wężowniká. *KochPhaen* 23, 23.

Zwroty: »łuk náłóżyć, náłózony« (1;1): W tym żądło iádowité Niedźwiadek połóżył: W tym niepochybny Strzelec tęgi łuk náłóżył. *KochPhaen* 19.

»łukiem władać« (1): Bo tuż zá iego [Niedźwiadka] żęđłem łtrzelec łukiem włada Náłóżonym *KochPhaen* 12.

b) *W opisie gry w szachy (2)* : Potym o Bábę dał łzách Rycerz w bieli/ Tułżąc/ że mu iey obronić nie mieli. Ale fie bárzo tą náđzieią zdráđził/ Bo fie nań z łukiem czarny Pop wyláđził. *KochSz* B3.

Zwrot: »z łukow szyć« (1): Zátym fie wielkie zámiełzanie słáło/ [...] Rochowie łrodzy z wież ná woylko biyá/ Káplani z łukow bez przełtánku łzyiá. *KochSz* B3.

Przen (17) :

a) *bibl. Symbol gniewu i kary Bożej (9)* : Et in eo parauit vala mortis łagittas łuas ardentibus effecit. A w tym łuku nagotował naczyńie łmierć/ á w łtrzały łwey pomłty ogień náłóżył. *WróbŻołt* 7/14; *Leop Iob* 29/20.

Zwrot: »łuk (wy)ciągnąć (a. pociągać)« = *arcum tendere Vulg* (7): *WróbŻółt* 7/13; *RejPs* 55; *KrowObr* 1v, 220v; Wyciągnął łuk fwoy iáko nieprzyáciel/ [...] wylał iáko ogień zagniewanie fwoie. *Leop Thren* 2/4; *RejZwierc* [28³]v; *LVk/ wżelákíey trwogi pełen/ y żáłości/ Z ftrzałą/ Pan wyciągnął/ chcáó kárác me złości GrabowSet* R2v.

Wyrażenie: »łuk nałożony« (1): *Iesli fye człówiek zły niepohámuie/ Pan fwóy miecz oftrzy/ pan łuk náłożóy Ná ręku trzyma/ y ftrzały gotuie Smiertelné KochPs* 10.

b) Moc (8) : A łuk twoy [*arcum tuum*] (*marg*) Wízytkę moc twoię. (-) wytręcę z lewey twey ręki á wybię ftrzały thwe z práwey ręki twey. *BibRadz Ez* 39/3; *BielKron* 18v; przydą ná cię dni w oftátecznych czáliech/ o Gogu/ gdy ia wyflucham wierne fwoie/ á wytręcę łuk twoy s práwey ręki twoiey/ á zniścę á zemdlę wízytkę moc twoię *RejZwierc* 263v.

Zwrot: »(z)łamać łuk; łuki połamią (a. połamały) się; łuk złomiony« = *confringere arcum Vulg*, *PolAnt* [*szyk zmienny*] (2;2;1): *Luk* sławnych mocarzew; teraz iest złomiony/ A mdłóci niemężnych zacnie vtwierdzony *LubPs* hh2; *Ták mowi Iehowá Cewáoth/ oto ia łamię łuk Helámow/ początek męftwá iych. BudBib Ier* 49/35, *Ps* 36/15, *Ier* 51/56, *Os* 1/5.

2. Tęcza; *arcus PolAnt* (4) : Poftáwię łuk moy ná obłoku/ ktory będzie ná znak przymierza miedzy mną/ y miedzy ziemią *BibRadz Gen* 9/13, 14, 16.

Szeregi: »koło i łuk« (1): y ná znak obietnice fwey/ dał im tęczę: y gdy defzdze fię zawezmą obiecał im to koło y ten łuk vkázác *SkarŻyw* 271.

[»duha lubo łuk«: *Szofta rzecz* [...] iest przymirze Boże/ z Noachem oycem náfzym/ y z fynmi iego/ y z námi iych dziećmi poftanowione/ tákże też y znak tego przymirza duhá/ lubo łuk/ ktory ná obłokoch widamy. *BudUrząd* S2v.]

3. Wygięta łukowato do góry przednia (niekiedy też tylna) część siodła, tzw. kula; opex Mymer¹, BartBydg (2) :

Wyrażenie: »siodłowy łuk« (2): *Opex. Sattelbogen. Siodłowy łuk. Mymer¹* 15v; *BartBydg* 102b.

4. n-loc Miejscowości [zawsze w pl] (9) : Ach niewżyta śmierci / á łákoma/ Poimáłás mężá/ ktorego świadoma Siłá Mołkiewfka/ y Gdańfk nieukłónny/ Y krwáwe Luki/ y Połock obronny. *GrochKal* 19; *SarnStat* 450, 1209; *Iesli* do Luk miał ciągnąć/ ále záżył fztuki/ Do czáłznik nárychtował/ á ftrzelił pod Luki. *KmitaSpit* C3v.

Zestawienie: »Wielkie Łuki« (4): *Pod Wielkiés Luki przyfzedł namniey fye nie boiác. KochJez* B; szedł [...] *Krol* [...] do Wielkich Łuk Więc do Pskowa, aby wswoiej ziemi czuł te woinę *ActReg* 6; *SarnStat* 421; *KmitaSpit* B3.

Synonimy: 2. *duha, koło, tęcza*; 3. *łęk*.

Cf **ŁUKONOS, ZŁOTOLUCZNY**